

ства происходит свободное передвижение лиц, услуг, товаров, капиталов. Для свободного передвижения товаров в границах ЕС создаётся таможенный союз, который предполагает запрещение любых таможенных пошлин, иных сборов на импорт и экспорт, а также принятие общего таможенного тарифа в отношениях с третьими странами.

Основу экономической политики составляет открытая социально-ориентированная рыночная экономика со свободной конкуренцией, нацеленная на обеспечение занятости населения, социальный прогресс, защиту окружающей среды. Предусмотрено введение единой денежной единицы – евро, единой политики валютных курсов. Деятельность в рамках экономической и денежной политики основывается на принципах – стабильности цен, здоровых публичных финансов и денежного обращения, стабильного платёжного баланса.

WPLYW UNII EUROPEJSKIEJ NA ROZWÓJ REGIONU TRANSGRANICZNEGO (WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE)

Prof. Daniel Fic, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra (Polska)

Polityka regionalna UE wspiera rozwój regionów określając priorytety i finansując (współfinansując) stosowne przedsięwzięcia i projekty. W warunkach postępującej globalizacji gospodarek narodowych i sukcesu pieniądza europejskiego, renesans procesów regionalizacji jest coraz bardziej widoczny i potrzebny. Regiony stają się coraz ważniejszymi dla społeczności lokalnych i regionalnych dobrem publicznym¹. Dobrem, którym należy odpowiednio zarządzać. Proces nazywany zarządzaniem terytorialnym (“territorial governance”). Przedstawiona w 2008 roku przez Komisję Europejską Zielona Księga zakłada następujące kierunki oddziaływania Wspólnoty na spójność terytorialną: koncentracja, której wyrazem jest pokonanie negatywnych konsekwencji

---

¹ Fic D., *Konkurencyjność Polski na rynku Unii Europejskiej*, [w:] Andrykiewicz J., Osekowski Cz.(red.), *Polska w Unii Europejskiej*, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2003, s. 55.

zróźnicowań w zagęszczeniu funkcji gospodarczych; powiązania terytoriów, którego wyrazem jest pokonanie dystansu i zwiększenie poziomów dostępności; współpraca, wynikiem której jest pokonanie podziałów; uwzględnienie problemów obszarów o specjalnych cechach geograficznych². Z punktu widzenia Polski spójność terytorialną na leży postrzegać w dwu wymiarach: spójność terytorialna to stan rozwoju terytorium, do którego się dąży, w którym procesy wymiany i przepływów w sferze gospodarczej i społecznej przebiegają sprawnie, gwarantując społecznie i gospodarczo efektywną alokację zasobów; osiągnięcie spójności terytorialnej powinno być rozumiane jako proces polegający na takim kształtowaniu przestrzeni Unii Europejskiej, aby zapewnić najlepszy rozwój unikalnego potencjału poszczególnych terytoriów UE dla osiągania celów rozwojowych UE, w tym spójności społeczno-gospodarczej, poprzez zintegrowane zarządzanie rozwojem³.

Regiony przy granicach wewnętrznych w państwach UE-15 korzystają od wielu lat z unijnej polityki spójności w celu wzmocnienia współpracy transgranicznej⁴. Wprowadzony w 1990 r. program INTERREG I wspierał 31 programów współpracy przygranicznej, dodając wymiar międzynarodowy do programowania w ramach funduszy strukturalnych, a w kontekście wspólnego rynku stanowiąc namacalny realizacji celu integracji europejskiej. W okresie programowania 1994-1999 realizowano 75 programów INTERREG II. Pomoc przygraniczną wspierały także programy PHARE CBC (1994) i TACIS CBC (1996). W okresie 2000-2006 pojawia się INTERREG III z trzema komponentami: A – współpraca przygraniczna, B – współpraca transnarodowa, C – współpraca międzyregionalna, przedłużony, z pewną zmianą, na okres programowania 2007-2013. Zmiana ta dotyczy przeniesienia programu do celu „Europejska Współpraca Terytorialna” z następującymi

---

² Green Paper on Territorial Cohesion. Turning diversity into strength, Communication from the Commission to the European Parliament, the Committee of the Regions and the European Economic and Social Committee, Commission of the European Communities, Brussels 14.7.2008

³ Spójność terytorialna wyzwaniem polityki rozwoju Unii Europejskiej, Polski wkład w debatę, Warszawa 2009, s.33

⁴ Na przykład euroregion Ren-Wal stworzony przez lokalne władze Niemiec i Holandii po obu stronach granicy w celu m. in. poprawy na tym obszarze dostępności, jakości i skuteczności trans granicznej opieki medycznej

założeniami: rozwój trans granicznych działań gospodarczych i społecznych, stworzenie i rozwój współpracy transnarodowej, w tym współpracy dwustronnej pomiędzy regionami nadmorskimi, zwiększenie skuteczności polityki regionalnej poprzez promowanie i współpracę międzyregionalną, tworzenie sieci i wymianę doświadczeń pomiędzy władzami regionalnymi i lokalnymi⁵. W ramach współpracy terytorialnej w okresie programowania 2007-2013, zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006, na współpracę przygraniczną zaplanowano 5576,4 mln EUR, na współpracę transnarodową 1581,7 mln EUR, a na współpracę międzynarodową 392,0 mln EUR.

Laszlo Bruszt analizuje rozwój regionalny w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (Polska, Węgry, Czechy) na bazie dwóch jego wymiarów: zasady podejmowania decyzji w kwestii celów i środków rozwoju na poziomie terytorialnym (sub-national) oraz możliwości (distribution of opportunities) podejmowania autonomicznych działań na poziomach organizacji terytorialnej państwa. Z jego badań wynika, w okresie przedakcesyjnym „Komisja kładła nacisk na stworzenie na poziomie terytorialnym endogenicznych zdolności do rozwiązywania problemów oraz preferowała programy powiązane z Koncepcją Europy Regionów, które odegrały bardzo pozytywną rolę w decentralizacji państwa i wzmacnianiu samorządu terytorialnego. Natomiast, po 2000 roku, a jeszcze wyraźniej w pierwszym okresie planowania funduszy strukturalnych (2004-2006) „zarządzanie rozwojem zostało zhierarchizowane w taki sposób, aby rząd nie dzielił się instytucjonalnie władzą z regionami w zakresie projektowania programów sektorowych mających wpływ na rozwój tychże regionów”⁶. Regulacje unijne procedur funduszy strukturalnych na okres planistyczny 2007-2013 w dalszym ciągu - zdaniem Laszlo Bruszta – są „bodźcami recentralizacji i renacjonalizacji” (Tabela 1.) „Obecnie coraz silniej uwidacznia się potrzeba zasadniczej zmiany paradygmatu polityki regionalnej – stwierdza Raport 2009 Rozwój regionalny w Polsce - , która polega m.in. na przesunięciu akcentu z egzogenicznych czynników rozwoju (inwestycje

---

⁵ DG Regio, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Bruksela, 2008

⁶ Laszlo Bruszt, Wielopoziomowe zarządzanie – warianty wschodnie. Wyłaniające się wzorce zarządzania rozwojem regionalnym w nowych państwach członkowskich, Zarządzanie publiczne 1/2008, s.85-22.

zewnątrzne, transfery) na zasoby i potencjał endogeniczny, oraz rezygnacji z tradycyjnego podejścia rekompensującego niekorzystną sytuację regionów opóźnionych w rozwoju poprzez wsparcie sektorowe lub redystrybucję dochodów na rzecz wykorzystywania komparatywnych przewag każdego regionu w celu wzmocnienia ich konkurencyjności⁷. W gminach i powiatach województwa lubuskiego, które graniczą z odpowiednimi jednostkami terytorialnymi landów Niemiec (Brandenburgii i Saksonii) pojawia się dodatkowa „wartość endogeniczna wynikająca z wspólnej historii”, gdzie do 1945 roku, obszary te rozwijały się w ramach wspólnych procesów instytucjonalizacji państwa niemieckiego. Granice 1945 roku podzieliły niekiedy w sposób absolutnie sztuczny jednolite organizmy miejskie (Słubice-Frankfurt n. Odrą; Gubin-Guben), kompleksy przyrodnicze (Park Mużakowski), naturalne ciągi komunikacyjne (Kostrzyn- Frankfurt n. Odrą) itp.

Rozwój regionalny w ostatnich dwudziestu latach w Polsce jest efektem działań instytucji z trzech poziomów: poziomu europejskiego (Komisja Europejska), narodowego (rząd) i poziomu regionalnego (samorząd terytorialny: gmina, a następnie powiat i województwo). Do 2004 roku Polska korzystała z tzw. pomocy przedakcesyjnej, czyli środków przeznaczonych dla krajów starających się o członkostwo w UE, a w latach 2004-2006 (okres programowania) na tych samych zasadach co pozostałe państwa członkowskie. W latach 1990-2003 pomoc unijna wyniosła około 5,7 mld EUR, w tym PHARE⁸ 3,9 mld EUR, natomiast w latach 2004-2007 transfery z budżetu UE do Polski przekroczyły 19,3 mld EUR, z czego około 2 mld EUR to środki wygasające z funduszy przedakcesyjnych (PHARE, SAPARD, ISPA), a około 8,6 mld EUR w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności⁹. W latach 2004-2007 Polska realizowała zadania w programach korzystając ze wsparcia finansowego z środków funduszy strukturalnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego,

---

⁷ *Rozwój regionalny w Polsce Raport 2009*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2009, s. 24.

⁸ PHARE – Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies, ISPA – Instrument for Structural Policies for Pre-Accecion, SAPARD – Special Accecion for Agriculture and Rural Development

⁹ *Rozwój regionalny w Polsce Raport 2009*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2009, s. 161.

Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych-Sekcji Orientacji, Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa.

Tabela 1. Czynniki zmian sposobu zarządzania rozwojem regionalnym w Polsce i na Węgrzech

Czynniki	Polska	Węgry
Czynnik unijny	W latach 90 popychanie w kierunku decentralizacji i pomoc we wzmocnieniu aktorów poziomu terytorialnego. Nacisk na endogeniczne zdolności wzrostu Przed Akcesją (2002-2004) zmiana priorytetów i zasad: parcie na kraje Europy Środkowo-Wschodniej w kierunku centralizacji. Nacisk na zdolność administracyjną i absorpcyjną.	
Problemy ze zdolnością do działania i skutecznością państwa	Nadmierne scentralizowanie polityki, co osłabia zdolność absorpcji i popycha rządy w kierunku częściowego przekazywania uprawnień i włączenia do polityki innych aktorów	
Wcześniej istniejące ramy instytucjonalne	Brak władz poziomu regionalnego, słabe parcie na decentralizację i uczestnictwo w polityce rozwoju	Istnienie pochodzących z wyboru władz regionalnych daje im stosunkowo mocną pozycję, co pozwala im domagać się decentralizacji i włączenia ich do polityki rozwoju
Regionalizm, terytorialne sojusze na rzecz rozwoju	Pojawiające się sojusze regionalne, dążące do decentralizacji i uczestnictwa w polityce	Stosunkowo silne sojusze regionalne dążące do decentralizacji i uczestnictwa w polityce
Normy dla właściwego zastosowania	Przeniesienie ciężaru wewnątrz UE z koncepcji endogenicznego terytorialnego przekazywania władzy, włączania lokalnych interesariuszy i wzmocnionej odpowiedzialności politycznej, w kierunku zwiększonej odpowiedzialności fiskalnej/administracyjnej, centralnego zarządzania programowaniem rozwoju i „zdolności absorpcji”	

Źródło: Opracowanie na podstawie Laszlo Bruszt, Wielopoziomowe zarządzanie – warianty wschodnie. Wyłaniające się wzorce zarządzania rozwojem regionalnym w nowych państwach członkowskich, Zarządzanie publiczne 1/2008, s. 18.

Województwo lubuskie współpracuje z regionami Europy Zachodniej (Brandenburgia i Saksonia – Niemcy, Departament Lot – Francja, , Region Abruzja – Włochy), Europy Północnej (Prowincja Ribe- Amt-Sydenmark Dania), Europy Środkowo-Wschodniej (Obwód Homelski – Białoruś, Obwód Sumski i Iwano-Frankowski – Ukraina, Obwód Pskowski – Rosja, Municipium Kiszyniów – Mołdowa, Kraj Nitrzański – Słowacja) oraz dalekiej Azji z Prowincją Hainan z Chin. W ramach współpracy trans granicznej lubuskiego i Brandenburgii realizowanych jest wiele wspólnych przedsięwzięć w zakresie pogłębiania kontaktów gospodarczych, modernizacji infrastruktury kolejowej, ochrony środowiska, współpracy kulturalnej, edukacji, polityki społecznej, współdziałania organizacji pozarządowych czy wykorzystania środków UE. Brandenburgia była dla województwa lubuskiego, tzw. bliźniaczym partnerem, który miał za zadanie pomóc wojewódzkiej administracji dobrze przygotować się do absorpcji funduszy strukturalnych UE (projekt Twining, finansowany z programu PHARE Cross Border Cooperation – PHARE CBC. W województwie lubuskim w ramach programu PHARE CBC wydatkowano ponad 200 mln EUR, realizując 100 projektów. Największe inwestycje to oczyszczalnie ścieków m.in. w Gorzowie Wlkp., Zielonej Górze, Gubinie, Kostrzynie, Lubsku, Iłowej, infrastruktura przejść granicznych w Olszynie, Gubinku, Świecku, budowa Collegium Polonicum w Słubicach, modernizacja dróg, np. obwodnicy Żar, Żagania, i Wilkanowa). Lubuskie Euroregiony wdrażały małe projekty infrastrukturalne i tzw. projekty miękkie, dotyczące zasobów ludzkich (np. konferencje, szkolenia, imprezy artystyczne i sportowe) z tzw. Funduszu Małych Projektów: Euroregion Pro Viadrina zatwierdził do realizacji ponad 200 projektów, na sumę ponad 4,2 mln zł, Euroregion Spreva-Nysa-Bóbr ponad 260 projektów na sumę 4,7 mln zł. W latach 2002-2003 w ramach programu Phare Spójność Społeczna i Gospodarcza, przeznaczonego do wyrównywania dysproporcji regionalnych w Polsce (rozwój rynku pracy, wsparcie MSP, infrastruktura transportowa) w województwie lubuskim zrealizowano 3 projekty na sumę około 13 mln zł. W latach 1997-1999 gminy z pogranicza polsko-niemieckiego skorzystały z programu PHARE – Odbudowa, przeznaczonego na wsparcie gmin, najbardziej dotkniętych skutkami powodzi w lipcu 1997 roku. Zrealizowano z tego programu ponad 100 przedsięwzięć, związanych m.in. z naprawą wałów przeciwpowodziowych i dróg. Z Programu ISPA realizowano projekt

infrastrukturalny z zakresu transportu kolejowego (modernizacja odcinka linii kolejowej E-20 , na trasie Rzepin – granica państwa) wartości ok. 13,7 mln EUR. W ramach programu SAPARD zrealizowano 417 projektów, dotyczących m.in. budowy kanalizacji, wodociągów, modernizacji gospodarstw czy poprawy zatrudnienia, na sumę ponad 112mln zł. Do gmin trafiło ok. 69 mln zł, przedsiębiorstwa przetwórcze 34,6 mln zł, a rolnicy indywidualni ok. 8,4 mln zł¹⁰.

Efekty zachodzących zmian w rozwoju regionu (województwa) lubuskiego można prześledzić analizując dynamikę wskaźnika PKB. Największe przyśpieszenie tempa wzrostu (średnio w roku o ponad 4 pkt proc.) odnotowały województwa: lubuskie, dolnośląskie i opolskie, które w okresie przedakcesyjnym rozwiały się stosunkowo wolno. W latach 2004-2006 średnie tempo wzrostu PKB w województwie lubuskim wyniosło 6% przy średniej krajowej 5%, co lokowało województwo na trzeciej pozycji w kraju po województwie dolnośląskim 6,4% i mazowieckim 6,2%¹¹. Rozwój gospodarczy województwa lubuskiego w latach 2004-2006 wykazał zmniejszenie dystansu względem średniej UE-27 (wskaźnik mierzony poziomem PKB *per capita* z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej walut) o 4,2 pkt (dla Polski 3,4 pkt), przesuując województwo z pozycji 243 w roku 2003 na pozycję 240 w roku 2006 (województwo mazowieckie odpowiednio – 195 i 175, dolnośląskie – 232 i 230). Możliwość finansowania (współfinansowania) przedsięwzięć w regionie uzależniona jest od posiadanych przez dany samorząd terytorialny (gminy, powiaty, województwo) środków finansowych. W Tabeli 2 przedstawiono udział środków unijnych w dochodach własnych gmin województwa lubuskiego w latach 2004-2008. Wzrost tego wskaźnika związany jest przede wszystkim z finansowaniem inwestycji. Możliwość stymulowania rozwoju w gminie uzależniona jest m.in. od posiadanych środków finansowych, możliwości ich pozyskiwania, jak również od lokalizacji gminy. Z danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego o stanie realizacji projektów finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności wynika, że w okresie programowania 2004-2006

---

¹⁰ 10 lat Województwa Lubuskiego, UM Województwa Lubuskiego, US w Zielonej Górze, Zielona Góra 2010, s. 88-90

¹¹ *Rozwój regionalny w Polsce Raport 2009*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2009, s. 25.

(uwzględniając zasadę n+2) zrealizowano w Polsce ponad 87 tys. projektów o łącznej wartości 96,9 mld zł¹². Największą grupę podmiotów, które otrzymały dofinansowanie na realizację projektów stanowią jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 2. Udział środków unijnych w dochodach własnych z podziałem na typ gminy

Gminy (wiejskie)	2004	2005	2006	2007	2008
Udział finansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	6,75%	10,54%	10,81%	9,31%	3,85%
Udział współfinansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	3,23%	1,00%	2,75%	0,38%	0,27%
Udział finansowania i współfinansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	9,99%	11,54%	13,57%	9,68%	4,13%
Miasta i gminy (miejsko-wiejskie)	2004	2005	2006	2007	2008
Udział finansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	2,91%	13,76%	7,49%	7,73%	4,50%
Udział współfinansowania	0,89%	3,68%	1,08%	0,84%	0,16%

¹² Oddziaływanie funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na gospodarkę Polski w okresie 2004 – I połowa 2007, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 7.

programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych					
Udział finansowania i współfinansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	3,81%	17,44%	8,58%	8,57%	4,66%
Miasta (gminy miejskie)	2004	2005	2006	2007	2008
Udział finansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	1,52%	5,90%	7,33%	7,09%	2,04%
Udział współfinansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	0,28%	2,68%	1,31%	1,90%	0,05%
Udział finansowania i współfinansowania programów i projektów z udziałem środków UE w dochodach własnych	1,80%	8,58%	8,64%	8,99%	2,09%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Realizacja budżetów JST województwa lubuskiego w latach 2004-2006 i 2005-2007*, Regionalna Izba Obrachunkowa w Zielonej Górze, Zielona Góra 2006 i 2007,

Kwartalnik Regionalnej Izby Obrachunkowej 1-2/48 2009, Zielona Góra 2009.

W tej grupie wartość zrealizowanych projektów przez gminy wyniosła prawie 27,6 mld zł. Natomiast liczba zrealizowanych projektów przez te podmioty w ogólnej liczbie wszystkich projektów wyniosła 6,63%¹³. W województwie lubuskim w okresie programowania 2004-2006¹⁴ w ramach programów operacyjnych¹⁵ i Funduszu Spójności zrealizowano łącznie 1786 projektów o łącznej wartości, która przekroczyła 1,9 mld zł. W tym samym okresie programowania gminy woj. lubuskiego zrealizowały 209 projektów o łącznej wartości 561 474 519,97 zł. Warto podkreślić, że udział dofinansowania projektów zrealizowanych przez gminy województwa lubuskiego ze środków UE wyniósł około 70%¹⁶.

Poddając analizie programy operacyjne, jako swoiste źródła finansowania projektów, można stwierdzić, że w województwie lubuskim największe znaczenie odegrał Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego – ZPORR. W ramach ZPORR gminy województwa lubuskiego zrealizowały 111 projektów o łącznej wartości 225 756 806,29 zł. Gros projektów zrealizowano w ramach Priorytetu 1 – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionów oraz Priorytetu 3 – Rozwój lokalny (Tabela 3).

---

¹³ Opracowanie własne na podstawie bazy danych otrzymanej z MRR o stanie realizacji projektów finansowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Dane na dzień 31.03.2008 r.

¹⁴ Uwzględniając zasadę n+2 finansowania projektów, projekty mogły być realizowane na przestrzeni pięciu lat, tj. od 2004 do końca 2008 r.

¹⁵ Programy Operacyjne: Interreg Polska-Brandenburgia, Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, Rozwój Zasobów Ludzkich, Transport, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego.

¹⁶ Opracowanie własne na podstawie bazy danych otrzymanej z MRR o stanie realizacji projektów finansowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Dane na dzień 31.03.2008 r.

Tabela 3. Liczba i wartość projektów zrealizowanych przez gminy województwa lubuskiego w okresie programowania 2004-2006

Wyszczególnienie	Wartość projektu	Wysokość dofinansowania	Liczba projektów w
Fundusz Spójności	180 482 954,62 zł	146 793 757,87 zł	2
Interreg Polska-Brandenburgia	89 993 689,57 zł	60 949 463,77 zł	39
Program Operacyjny Transport	47 947 022,01 zł	24 431 189,79 zł	2
Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	225 756 806,29 zł	135 589 560,67 zł	111
Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	17 294 047,48 zł	10 518 324,74 zł	55
Razem:	561 474 519,97 zł	378 282 296,84 zł	209

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych otrzymanej z MRR o stanie realizacji projektów finansowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Dane na dzień 31.03.2008 r.

W ramach priorytetów 1 i 3 ZPORR inwestycje zrealizowano w następujących obszarach: edukacja (1) o łącznej wartości 36 243 177,23 zł, informatyzacja (2) na kwotę 2 104 385,19 zł, infrastruktura drogowa (3) na kwotę 28 927 716,39 zł, inne inwestycje (4) na kwotę 14 353 322,51 zł, kultura (5) na kwotę 10 348 262,32 zł, modernizacja terenów (6) na kwotę 6 271 562,11 zł ochrona środowiska (7) na kwotę 96 630 077,12 zł i turystyka (8) na kwotę 7 132 274,87 zł. Jak wynika z przedstawionych danych, najwięcej projektów zrealizowano w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury drogowej.

Efekty ZPORR w województwie lubuskim to m. innymi: Edukacja: wypłacono stypendia 22.705 uczniom i studentom oraz 24 osobom otrzymującym stypendia w ramach Działania 2.6 Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy; 7.347 osób uczestniczyło w szkoleniach dla dorosłych; 2.311 osób skorzystało ze szkoleń i kursów

przekwalifikujących; 270 uczniów i studentów skorzystało z praktyk; 324 osoby skorzystały z doradztwa dla dorosłych; sfinansowano 3 ekspertyzy rynku pracy oraz 1 ekspertyzę dotyczącą obszarów zdegradowanych w województwie lubuskim; 11 osób zostało objętych stażem; Informatyzacja: 67 jednostek publicznych uzyskało dostęp do bezpiecznego szerokopasmowego Internetu; Infrastruktura drogowa: wybudowano lub zmodernizowano 172,15 km dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich; Inwestycje publiczne: wybudowano 32,6 km sieci wodociągowej; na terenach poprzemysłowych i powojсковych powstało 15.652,35 m² powierzchni usługowej; na terenach zrewitalizowanych wyremontowano lub przebudowano 1,55 ha infrastruktury publicznej; wybudowano i zmodernizowano 20.852 m² powierzchni budynków dydaktycznych i sportowych; zakupiono 26 sztuk specjalistycznej aparatury medycznej; Ochrona środowiska: wybudowano lub zmodernizowano 220,27 km kanalizacji sanitarnej, zmodernizowano 3 oczyszczalnie ścieków¹⁷.

Tabela 3. Aktywność gmin województwa lubuskiego w realizacji projektów finansowanych i współfinansowanych z Funduszy Unijnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2004-2006

Dokumenty "Programy Operacyjne"	Priorytet	Liczba projektów
ZPORA	Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	19
	Priorytet 2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach	30
	Priorytet 3. Rozwój lokalny	62
PO RZL	Priorytet 1. Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej	0
	Priorytet 2. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy	0
PO TRANSPORT	Priorytet 2. Bezpieczniejsza infrastruktura drogowa	2

¹⁷ 10 Lat Województwa Lubuskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, Zielona Góra 2010, s. 91.

EQUAL	Priorytet 1. Zwalczanie dyskryminacji i nierówności na rynku pracy	0
INTERREG	Priorytet 1. Współpraca gospodarcza i wspieranie MŚP	1
	Priorytet 2. Rozwój infrastruktury	14
	Priorytet 3. Środowisko naturalne	16
	Priorytet 4. Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich	5
	Priorytet 5. Szkolenia i zatrudnienie	3
	Priorytet 6. Współpraca	0
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI	2. Strategia Ochrony Środowiska	2
PO ROL	Priorytet 2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	55
Razem:		209

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych otrzymanej z MRR o stanie realizacji projektów finansowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Dane na dzień 31.03.2008 r.

W latach 2007-2015 do województwa lubuskiego trafi 872,71 mln euro w ramach działań objętych Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015. Wartość dofinansowania unijnego, obejmująca środki w ramach Narodowej Strategii Spójności oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, szacowana jest na 725,38 mln euro. Udział środków krajowych szacowany jest na kwotę 147,33 mln euro. Regionalny Program Operacyjny (LRPO) zostanie zasilony środkami unijnymi w wysokości 439,17mln euro.

1. Andrykiewicz J., Osękowski Cz.(red.), Polska w Unii Europejskiej, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2003

2. Bruszt L., Wielopoziomowe zarządzanie – warianty wschodnie. Wyłaniające się wzorce zarządzania rozwojem regionalnym w nowych państwach członkowskich, Zarządzanie publiczne 1/2008, UE w Krakowie 2008

3. DG Regio, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Bruksela 2008

4. Green Paper on Territorial Cohesion. Turning diversity into strength, Communication from the Commission to the European Parliament, the Committee of the Regions and the European Economic and So-

cial Committee, Commission of the European Communities, Brussels 14.7.2008

5. Oddziaływanie funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na gospodarkę Polski w okresie 2004 – I połowa 2007, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.

6. Realizacja budżetów JST województwa lubuskiego w latach 2004-2006, Regionalnej Izby Obrachunkowej w Zielonej Górze, Zielona Góra 2007

7. Rozwój regionalny w Polsce Raport 2009, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2009

8. Spójność terytorialna wyzwaniem polityki rozwoju Unii Europejskiej, Polski wkład w debatę, Warszawa 2009

9. 10 lat Województwa Lubuskiego, UM Województwa Lubuskiego, US w Zielonej Górze, Zielona Góra 2010,

ТАМОЖЕННЫЕ ПОСРЕДНИЧЕСКИЕ УСЛУГИ В ТАМОЖЕННЫХ ПРОЦЕДУРАХ (НА ПРИМЕРЕ ТАМОЖЕННЫХ АГЕНТСТВ И НАЛОГОВЫХ КОНСУЛЬТАНТОВ)

Гвардзиньска Эва,

Высшая коммерческая школа, Варшава (Польша)

1. Метаморфоз таможенных посреднических услуг в Польше

Инфраструктура таможенного посредничества в Польше включает таможенных брокеров, таможенные агентства и налоговых консультантов. Все эти институты представляют сторону предложения в рыночных отношениях, предлагая хозяйственным субъектам (т. е. стороне спроса) целую гамму своих услуг, согласно с таможенным законодательством, относящимся к таможенному досмотру товаров в международном товарообороте.

Анкетные данные анализа рынка польских таможенных агентств, проведённого автором настоящей работы позволяют констатировать, что:

- рынок польских таможенных агентств находится в фазе перемен, а не в фазе кризиса;